

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

Že v malem zrnu vse bogastvo je

**15. srečanje kmetov
na Ponikvi in Slomu,
nedelja, 14. oktober 2018**

Vsebina

Kmet, duhovnik in učitelj so nosilci kulture podeželja	3
Več je človek vreden po tem, kar je, kakor po tem, kar ima	4
Vsak naj doda svoje zrno in imeli bomo kruha za življenje	6
Različnost bogati	8
Prijazen spomin na srečanje kmetov na Ponikvi in Slomu	13
Slovenski pesniki in pisatelji o kmečkem stanu ..	14
Slomškovi izvori kulture in samobitnosti	15
Kmet (žal) izgublja politično in socialno moč	16
Slomškovo poznavanje in razumevanje kmetijstva	17
Kmet med romantiko in poslanstvom	18
Slomšek je že takrat povezoval znanost in vero	19
Kje je novi Janez Evangelist Krek?	20
Skupaj je mogoče doseči več	21
Treba je znati izkoristiti številne priložnosti	22
Slovenski kmet naj ostane zvest Bogu	23
Vse bolj pogrešamo »dobra dela«	24
Lepo je biti kmet!	25
Pobuda za razglasitev	26
Odgovor škofijskega ordinarijata	28
Vloga in pomen KGZS	30

Kmet, duhovnik in učitelj so nosilci kulture podeželja

Anton Martin Slomšek je med številnimi področji dela posvečal pozornost tudi družini, pretežno kmečki, saj je v njegovi dobi večino ljudi živelo od kmetijstva. Posebno je poudarjal pomen spoštovanja staršev, kar povzema tudi 4. božja zapoved, ki

je eden poudarkov letošnjega srečanja. Sporočilo te zapovedi je, da kakor boš ti ravnal s svojimi starši, tako bodo otroci s tabo. In to je na kmetiji pomembnejše kot kjerkoli drugje.

Sobivanje generacij je izziv modernega sveta, vse razsežnosti uspešnega (ali neuspešnega) sobivanja pa so še toliko pomembnejše za kmetijo, za njen razvoj in prihodnost. Prihodnost kmetijstva pri nas je v družinski kmetiji, ki sloni na vseh članih družine, sožitje le-teh pa je potrebno bolj kot v katerikoli drugi dejavnosti.

Petnajstič se že srečujemo in od prvega srečanja leta 2004 se je v kmetijstvu marsikaj spremenilo. Potrebe in načini kmetovanja so drugačni, temeljne vrednote pa so enake kot takrat, čeravno to nekaterim ni po volji in se zavzemajo za drugačne »vrednote«.

Ohraniti moramo složnost in povezanost med seboj. To zagotavlja ohranjanje kmetstva, s tem pa tudi kmetijskega in kulturnega življenja na podeželju. Ne pozabimo: kmet, duhovnik in učitelj so najpomembnejši nosilci kulture podeželja.

Cvetko Zupančič,
predsednik KGZS

Več je človek vreden po tem, kar je, kakor po tem, kar ima

Že petnajst let se na Slomškovi Ponikvi zbirajo slovenski kmetje z namenom, da utrdijo svoje plemenito poslanstvo in stanovsko zavest, da sprejemamo in posredujemo, kar nam podarja mati zemlja in povezuva človeških prizadevanj.

Letošnje srečanje poteka pod geslom: **»Že v malem zrnju vse bogastvo je«**.

Vse stvarstvo je podvrženo zakonitosti rasti, ki jo danes, v »civilizaciji gumbov«, premalo upoštevamo. Treba je ponovno vzpostaviti ravnotežje med »biti« in »imeti«.

K temu nam pomaga današnja Božja beseda, ki je *»živa in dejavna, ostrejša kakor vsak dvorezen meč in zareže do ločitve duše in duha, sklepov in mozga ter presoja vzgibe in misli srca«* (Heb 4,12).

»Več je človek vreden po tem, kar je, kakor po tem, kar ima«. Ta misel francoskega pisatelja **Gabriela Marcela** je poudarjena tudi v koncilskih odlokih (CS 35). To pa je tudi posebno sporočilo današnje zgodbe o bogatem mladeniču v evangeliju.

Bil je na zunaj vzoren fant, eden izmed mnogih Jezusovih poslušalcev. V Jezusovem oznanilu je večkrat slišal besedo o večnem življenju, kjer ne bo več ne smrti, ne trpljenja, ne bolečine. Jezus se je že odpravljaj na pot, ko je pritekel k njemu in ga spoštljivo vprašal, kaj naj stori, da bo deležen večnega življenja. Jezus mu je takoj odgovoril, da mora spolnjevati zapovedi in jih je nekaj naštel: *»Ne ubijaj! Ne prešuštvuj! Ne kradi! Ne pričaj po krivem! Ne goljufaj! Spoštuj očeta in mater!«* Mladenič mu je odgovoril, da je vse to spolnjeval že od svoje mladosti.

In kaj se je potem zgodilo? *»Jezus se je ozrl vanj, ga vzljudil in mu dejal: 'Eno ti manjka: pojdi, prodaj, kar imaš, in daj ubogim in imel boš zaklad v nebesih; nato pridi in hodi za menoj!' Ta beseda ga je potrla in je žalosten odšel. Imel je namreč veliko premoženje.«* Imeti mu je bilo važnejše kakor biti. Gre za odnos do imetja: ali je cilj ali je sredstvo, ki ti pomaga doseči še višje cilje.

Jezusovega naročila bogatemu mladeniču ne smemo razumeti, kakor da bi bilo premoženje oziroma bogastvo samo po sebi nekaj slabega. Jezus hoče reči: To pač ni največja dobrina na zemlji. Imeti dosti denarja še ne pomeni, da bo človek tudi srečen.

Če podariš neko zemeljsko dobrino, to za Kristusa ne pomeni, da jo uničiš, ampak ovrednotiš. To, kar človek daruje, dobi po drugi strani povečano in obogateno. Kdor se je v sedanjem času odpovedal navezanosti na različne zemeljske ugodnosti, je že v sedanjem času deležen notranjega veselja in miru, *»v prihodnjem veku pa ga čaka večno življenje«*.

msgr. mag. Alojz Uran,
nadškof v pokoju

Romarji so leta 2017, tako kot vsako leto, napolnili cerkev svetega Martina na Ponikvi.

Vsak naj doda svoje zrno in imeli bomo kruha za življenje

Že petnajst let se vsako leto srečujejo kmetje na Slomu. Pa se je že kdo vprašal, zakaj ravno tu? Res je, Slomšek je bil velik človek, duhovnik, škof, zdaj tudi blaženi, in samo vprašanje časa je, kdaj bomo dobili prvega svetnika...

Kaj pa njegova pripadnost zemlji, rodni grudi in kraju, domači besedi? Letošnje

srečanje se opira tudi na četrto božjo zapoved: *Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in ti bo dobro na zemlji...*

Spoštujmo in hvaležni bodimo za življenje, ki sta nam ga starša poklonila, za slovensko besedo, ki sta jo položila že v našo zibel. Prav je, v današnjem času tudi nujno, da znamo govoriti tuje jezike, a bojim se, da bomo ob vsem hitenju in hlastanju za tujim počasi izgubili materni jezik. Slomšek bi nam ob vsem tem zagotovo znal povedati, če hočete, tudi kakšno besedo, ki si jo ne bi želeli slišati. Morda samo njegova misel: *»Materni jezik je največja dota, ki smo jo od svojih staršev dobili. Dolžni smo ga skrbno ohraniti, olepšati in svojim mlajšim zapustiti. ...Kdor svoj materni slovenski jezik pozabi, svoj talent malopridno zakoplje, Bog ga bo enkrat zanj terjal.«*

Vemo, kaj vse je bil pripravljen narediti za materni jezik, vemo za njegova prizadevanja in učenja sošolcev, za prenos škofijskega sedeža v domovino, za njegovo nedeljsko šolo, za knjižico, ki je neuke, a zavedne Slovence vodila, da so se, marsikdo naskrivaj, njihovi otroci v nedeljskih šolah učili brati, pisati...

In tu je naša vloga danes še kako velika. Vloga kmetov, še bolj kmetič, da našo zemljo ohranimo, jo ob-

delujemo in z vso svojo vnemo učimo svoje otroke ljubiti in spoštovati košček pod nebom, ki nam je naklonjen, pa naj gre za prelepa polja v ravnini ali zaenkrat še čudovite hribe, ki so skrbno obdelani.

Uporabila bom nekaj Slomškovih misli: *»...tožiti nad slabimi časi ljudje dobro znajo. Zdihovati, da so ljudje čedalje hujši, slišimo marsikoga. S tožbami ne bomo poboljšali sveta, ne sami sebe. Prizadevajmo si vsak po svojem stanu pošteno in prav krščansko živeti... in vsa, še tako majhna dela, zvesto opravljati, tudi majhnih, dobrih del veliko storiti.«*

Verjamem, da kmetje in kmetice še znamo stopiti skupaj, da znamo premikati gore in dajati zgled, da ni vse v materialnih dobrinah... Te sicer morajo biti, a pokazati moramo, da je kmetu največji blagoslov spomladi uspeti vse posejati, poleti gledati, kako z božjo pomočjo raste, in v jeseni pobrati darove.

In hvaležnost ter sklenjene roke tukaj ne morejo izostati, saj smo kmetje še kako povezani z naravo in odvisni od vremena. Vem pa, da bomo vsi morali naravo bolj spoštovati in jo negovati, saj se kaj kmalu lahko zgodi, da iz drobnega semena ne bo zraslo nič več in vsi vemo, kaj to za človeštvo pomeni.

A mi imamo trmo, vero, upanje in ljubezen do zemlje in to nas je in bo vodilo tudi v prihodnosti.

Karolina Dragica Črešnar,
kmetica leta 2017

Različnost bogati že 15 let

Na srečanjih kmetov združijo moči ljudje, ki verujejo v zavetnika kmetov, slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva – blaženega Antona Martina Slomška. Pa naj si bodo to ljudje, vpeti v delovanje Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, škofje in duhovniki, pevci ali prostovoljci, ki organizaciji srečanja nesebično namenjajo čas.

Med drugimi se je na predhodnih srečanjih zvrstilo 13 slavnostnih govornic in govornikov (preglednica na strani 16). Pri snovanju te knjižice smo jih povabili, da pripravijo kratek prispevek.

Nekateri so opisali svoje poglede na aktualno stanje v kmetijstvu danes; drugi utrinke in povzetke iz nagovorov, ki so jih imeli pred leti; spet tretji lastne izkušnje in spomine iz časov, ko so svojo mladost preživljali na kmetijah ob kmečkem delu in kmečkem življenju.

S petjem je leta 2005 sodeloval Cerkvenci MePZ Peter Pavel Glavar iz Komende.

Prispevki so zelo različni, kakor so različna področja delovanja govornic in govornikov. Verjamemo, da bo vsak izmed vas iz širokega nabora zbranih misli našel zrna, ki bodo v vas vzknila in rodila nove sadove.

Ob trinajstih sodelujočih na akademijah je do letos darovalo sveto mašo sedem škofov in duhovnikov, pri svetih mašah pa so od leta 2012 prisotne nagovorili tudi trije predstavniki evangeličanske cerkve.

Na srečanjih pa dolga leta v programu sodeluje ljudska pesnica **Ivanka Uduč** s Planine pri Sevnici in tu je ena od njenih pesmi:

Poletje

*Poletje cveti, pšenica zori,
se v srcu hvaležnost budi,
saj tudi danes resnica je ta,
»da zemlja je mati«, ki kruha nam da,
da se veriga življenja nikoli ne strga.*

Poletje cveti, na polju pa žito zori.

V letih 2013 in 2015 se je srečanja udeležil predsednik države Borut Pahor.

Sodelujoči na srečanjih kmetov 2004-2018

Datum srečanja	Mašo je daroval.../pri maši je sodeloval...
7. 11. 2004	Mariborski pomožni škof in generalni vikar msgr. dr. Anton Stres
2. 10. 2005	Mariborski pomožni škof msgr. dr. Jožef Smej
15. 10. 2006	Celjski škof msgr. dr. Anton Stres
14. 10. 2007	Celjski škof msgr. dr. Anton Stres
12. 10. 2008	Celjski škof msgr. dr. Anton Stres
11. 10. 2009	Mariborski nadškof msgr. dr. Anton Stres
17. 10. 2010	murskosoboški škof msgr. dr. Peter Štumpf
23. 10. 2011	Celjski škof msgr. dr. Stanislav Lipovšek
14. 10. 2012	Gvardijan minoritskega samostana v Olimju, pater Ernest Benko / Evangeličanski škof mag. Geza Erniša
13. 10. 2013	Celjski škof msgr. dr. Stanislav Lipovšek / Evangeličanski duhovnik Aleksander Erniša
12. 10. 2014	Celjski škof msgr. dr. Stanislav Lipovšek / Evangeličanski škof mag. Geza Erniša
11. 10. 2015	Celjski škof msgr. dr. Stanislav Lipovšek / Evangeličanski škof mag. Geza Filo
9. 10. 2016	ljubljski pomožni škof msgr. dr. Franc Šuštar / Evangeličanski škof mag. Geza Filo
8. 10. 2017	Celjski škof msgr. dr. Stanislav Lipovšek / Evangeličanski škof mag. Geza Filo
14. 10. 2018	Upokojeni ljubljanski nadškof msgr. mag. Alojz Uran / Evangeličanski škof mag. Geza Filo

Že v malem zrnju vse bogastvo je

Pri maši je pel...	Slavnostni govornik je bil(a)...
Cerkveni MePZ župnije Ponikva	/
Cerkveni MePZ Peter Pavel Glavar iz Komende	prof. Dušica Kunaver
Pevski zbor Rožmarin iz Kotelj na Koroškem	prof. dr. Zinka Zorko
Cerkveni MePZ župnije Črna na Koroškem	msgr. prof. dddr. Jože Krašovec
APZ sv. Cecilije župnije Marijinega oznanjenja v Ljubljani	prof. dr. Jana (Bezenšek) Goriup
Cerkveni MePZ Svoboda Šoštanj	prof. dddr. Jože Maček
Cerkveni MePZ sv. Peter in Pavel s Ptuja	Jože Kopeinig
MePZ Zarja Akvonij s Šentvida pri Planini	prof. dr. Ludvik Toplak
MePZ Kulturno umetniškega društva Adoramus iz Logatca	prof. dr. Stane Granda
Cerkveni MePZ France Gačnik iz Stranj	prof. dr. Franci Avsec
Cerkveni mešani pevski zbor Ponikva	mag. Anka Miklavič Lipušček
mešani pevski zbora Dar iz Slovenj Gradca	dr. Marta Ciraj
Cerkveni otroški zbor Zvonček z Ilirske Bistrice	dr. Jože Podgoršek
Mešani pevski zbor župnije Beltinci	Dejan Horvat
Mešani pevski zbor Koral Laško	Karolina Dragica Črešnar

Vodilne misli srečanj kmetov 2004 -2018

Leto	Misel srečanja
2004	/
2005	S tožbami ne bomo poboljšali sveta, ampak vsak naj stori svojemu stanu, kolikor premore, in hitro bo boljši svet
2006	Pridne roke in dobro srce – Slomšek vabi nas vse
2007	Delo nam polepša zemljo in nas oskrbi s kruhom
2008	Ves svet je lepo bogato polje, na katerem lahko vsi za dolgo večnost žanjemo
2009	Kdor svojo domovino ljubi, se bo vsega veselil, kar srečo domovine povišuje
2010	Pridno delo naših rok blagoslovi dobri Bog
2011	V besedi resnica, v dejanjih pravica
2012	Kjer je Bog doma, tam se uživa sreča vsa
2013	Delo je ključ do kruha in pridne roke ga najdejo
2014	Le iz zvestobe raste blagor
2015	Najsrečnejše ljudi poštenje stori
2016	Dobra dela – zlati ključ do nebes
2017	Če hočeš druge vneti, moraš sam goreti
2018	Že v malem zrnju vse bogastvo je

Prijazen spomin na srečanje kmetov na Ponikvi in Slomu

Zelo rada se spominjam mojega obiska v Ponikvi pred petnajstimi leti, kamor sem bila povabljena, da povem nekaj besed o starih slovenskih šegah, pripovedih, pregovorih ... o bogastvu naše ljudske dediščine.

Že ko se človek pelje proti Ponikvi in Slomu, se mu pogled ustavi na prelepem kozolcu topolarju. S kako občudovanja vrednim znanjem so grajeni ti stari kozolci. Gradili so jih nešolani, nepismeni mojstri ob izkušnjah stoletij, a danes ti kozolci segajo v svetovni vrh ljudske gradnje.

Vesela sem bila povabila in vesela sem bila množice kmetov, ki se je zbrala na Slomu. Kljub vsej modernosti in hitrosti današnjega časa, ljudje še vedno najdemo čas, da se ustavimo, se zberemo, prisluhnemo domači besedi o starih časih in ob tem še veselo zapojemo. Prav vse to smo doživeli v Ponikvi na našem srečanju pred 15 leti.

Vse kaže, da med kmečkim življenjem v Sloveniji še vedno zveni vedri, prijazni, domači glas in pesem Antona Martina Slomška. Ob vsem, kar je v življenju dosegel, je ostal preprost, ljudski človek. Ko je kot mariborski škof v pesmi iskal *»preljubo veselje, oj, kje si doma?«* ... je to veselje našel - *»tamkaj se z otroki prijazno igra.«*

prof. Dušica Kunaver,
slavnostna govornica leta 2005

Slovenski pesniki in pisatelji o kmečkem stanu

»Slovenci živimo v svobodi na svoji zemlji. Koliko bogastva je nasul Bog na to zemljo. Brez števila rodov je živelo in uživalo, pa niso použili tega bogastva, še zmeraj več ga je...« je spodbudno zapisala dr. Zinka Zorko leta 2006, ko je zbrala misli slovenskih pisateljev in pesnikov v zvezi s slovenskim kmetom.

Ivan Cankar je v *Kurentu* zapisal: »Veseli ljudje bodo živeli tod; pesem bo njih jezik in njih pesem bo vriskanje.« **Ivan Tavčar** je v *Cvetju v jeseni* zapisal hvalnico kmečkemu stanu: »Kmet je kralj... če ima primerno zemljo, da jemlje iz nje življenje in davek, če nima dolgov, pač pa polne hleve...je kmet kralj, neodvisen od vsega sveta.«

In ne moremo mimo **Valentina Vodnika** in njegovih verzov: »Slovenec! Tvoja zemlja je zdrava, za pridne nje lega je prava: polje, vinograd, gora morje, ruda, kupčija tebe rede.«

Simon Gregorčič pa je zapisal: »Pridnega in svobodnega kmeta odlikuje tudi dobro srce, saj... za vse je svet dovolj bogat, in srečni bi vsi bili, ko kruh delil bi z bratom brat s prav srčnimi čutili.«

Seveda pa prav posebno mesto zasedajo **Slomškovi** verzi:

Glejte že sonce zahaja...

*Delo smo danes storili, naj se vsa vas veseli,
bomo se tudi poživili, že se večerja hladi.*

Vzemimo po jedi in pijmo sladkega vinca bokal.

*Zdaj si počijmo po volji, naj nas petelin zbudi,
kadar škrjanček na polji jutranjo pesem slavi...*

Ter seveda nepogrešljiva: »En hribček bom kupil...«

prof. dr. Zinka Zorko,
slavnostna govornica leta 2006

Slomškovi izvori kulture in samobitnosti

Blaženi Anton Martin Slomšek pooseblja vrednote, ki jih po naravnem čutu cel narod doživlja in nagonso sprejema za svoje: neomajno vero v Božjo previdnost, sočutje do nemočnih, ljubezen in zvestobo do materinega jezika, skladen odnos do narave in zemlje, posebno spoštovanje do kmetov.

Ker je te vrednote uveljavljal v času in okoliščinah, ki so spodbujale asimilacijo in odpad, je njegovo življenje in poslanstvo pomenilo plavanje proti toku in je udarilo ob kulturni boj, ki so ga netili dediči nekdanjih zavojevalcev in njihovi potujčeni domači sodelavci.

Ta boj najbolj nazorno označuje njegova spodbuda: *Vera bodi vam luč, materin jezik pa ključ do zveličavne omike*. Slomškova osebnost je s tem postala osnova slovenskega zgodovinskega spomina, ki nas povezuje v skladno Božje ljudstvo in skladen narod, omogoča praznike z vsebino, spodbude in obljube brez lažnih upov.

Slomškovi sodobniki pesniki in pisatelji so se prav tako kot Slomšek zavedali pomena izročila in obnavljanja spomina za preživetje naroda v vrtincih nasprotnih tokov, dvigali so pogled v širjavo in daljavo, toda Slomšek je poleg tega imel milost občutka za bivanjski, prvinski izvor naše kulture in samobitnosti, zato je postal vzgojitelj naroda v najbolj popolnem smislu.

prof. dddr. Jože Krašovec,
slavnostni govornik leta 2007

Kmet (žal) izgublja politično in socialno moč

Hkrati z nenehnimi in vse bolj nepredvidljivimi spremembami, za katere se vse bolj zdi, da so (še edina) stalnica v slovenskem (družbenem in zasebnem) življenju, se ob vprašanjih drugačne organiziranosti družbe odpirajo tudi vprašanja pomembna za profesionalno življenje kmeta in znotraj teh procesov in gibanj, še posebej izbor za kmetijstvo za prihodnost.

Pred tem kmet še ni bil nikoli tako izpostavljen; brez večjega tveganja se je (lažje) prilagajal družbenim okoliščinam, ki so usmerjale njegovo življenje. Danes, v realnosti postmoderne, mora sam sprejemati odločitve in poskrbeti za svojo profesionalno delo ter tudi za svoje zasebno življenje.

V času modernizacije je pričela modrost kmeta (razumljena kot plod izkušnje) izgubljati svoj pomen, postajala je vse bolj irelevanten dejavnik pri pridobivanju dostopa in nadzora nad družbeno pomembnimi resursi kmeta. Posledično je to privedlo do zmanjšane avtoritete in razvrednotenja pomena statusa kmeta.

Ugotavljamo, da je modernizacija družbe povzročila izgubo tako politične in socialne moči kmeta ter vpliva in upravljanja. Stranski učinek je generacijsko ločevanje na socialnem, moralnem in intelektualnem področju.

prof. dr. Jana Bezenšek Goriup,
slavnostna govornica leta 2008

Slomškovo poznavanje in razumevanje kmetijstva

Anton Martin Slomšek je bil tako mnogostranska osebnost, da je njegovo delovanje težko na kratko predstaviti. Njegova cerkvena, šolniška, pisateljska in druga dejavnost je bila izjemna.

Slomšek je bil doma z ugledne kmetije. Slomškovi predniki, gospodarji na Slomu, so razsojali v različnih sporih. Ker kakega posebnega kmečkega sodstva na Spodnjem Štajerskem v tistem času ni bilo, so bili ti predniki pač krajevni 'župani', ki so res lahko razsojali kake manjše spore.

Slomšek je iz te tradicije gotovo veliko vedel o razmerah v kmetijstvu, kot deček, ki je šel precej pozno v gimnazijo, pa je lahko spoznal in opravljal vsa kmečka dela primerna njegovi starosti.

Kot kaplan na Bizeljskem je spoznal od blizu vinogradništvo in njegove slabe posledice, revščino pa je tudi sam okusil. Kot kaplan v fari Nova Cerkev, ki je imela kar veliko zemljiško posest, je lahko spoznal župnijsko gospodarstvo od blizu. Svojo kmečko gospodarsko žilico je pokazal, ko je postal nadžupnik in dekan v Vuzenici, ki je imela kar veliko cerkveno posestvo. Vse te izkušnje je s pridom v vsem svoje življenjskem obdobju uporabljal tudi za prenos znanja kmetom.

Slomškov vrh življenjske moči je sovpadal z marčno revolucijo in zemljiško odvezo. Slomšek kot kmečki človek vsebinsko ni nasprotoval zemljiški odvezi, seveda pa je moral skrbeti za cerkveno premoženje, kajti brez njega bi Cerkev v njegovi škofiji prišla v komaj premagljive stiske.

prof. ddr. Jože Maček,
slavnostni govornik leta 2009

Kmet med romantiko in poslanstvom

Sam se še rad spominjam različnih kmečkih opravil, kako je mati pekla kruh in je zadišalo po hiši. Četudi smo živeli skromno, nam kruha ni manjkalo. Kruh je bil vedno dobrodošel dar vsakomur, ki je trkal na vrata.

Zemlja, žito, kruh, skupno omizje družine in drugih – vse je ustvarjalo domačnost, ki se je rad in hvaležno spominjam. Kmet kot čuvar narave, njen gospodar in hlapec hkrati, je prideloval vsakdanji kruh v znoju in se zavedal, da so sadovi zemlje božji darovi, ki jih mora deliti z njimi, ki trpijo lakoto po vsakdanjem kruhu.

Danes se je lik kmeta bistveno spremenil. Odtujen od prej še lastnih kmetijskih pridelkov kupuje mleko, zelenjavo, jajca in celo hrano za mačke in pse v trgovinah. Kaj naj bi kmet še vedno bil – prej, danes in tudi jutri? Naj povem to z ubesedeno sliko iz romana **Georga Bernanosa: »Podeželski župnik«**. Župnik, utrujen od let in brezbržnosti ljudi, gre skozi zrela žitna polja, se raduje ob bogastvu narave, a hkrati vzdihne: *»O, Bog, kako radodarno pokrivaš vsako leto mizo narave, a ljudje so pozabili Tebe, darovalca vseh dobrot. Sprejmi vsaj mojo zahvalo za vsako žlahtno zrno, za vsako kapljico znoja, a tudi vina.«*

Kaj želim današnjim kmetičam in kmetom?

Da bi med ropotom traktorjev ne preslišali milega glasu iz naših domačih zvonikov in da bi si vzeli tudi potrebnega časa ZANJ, ki ima vedno čas za nas! Dobri Bog naj blagoslovi kmečki stan. Kdor kmetuje, zemljo in svet oblikuje!

Jože Kopeinig,
slavnostni govornik leta 2010

Slomšek je že takrat povezoval znanost in vero

Slom, rojstni kraj blaženega škofa Antona Martina Slomška, dokazuje in spominja na večstransko identiteto Slomška in Slovencev, na pomen poštenega dela, položaja kmetov in odgovornosti za zdravo okolje, kar je Slomšek spomnil z besedami: *»Delo nam polepša zemljo in nas oskrbi s kruhom.«*

Z besedami: *»Božja beseda bodi vam luč, materina beseda pa ključ do prave zveličavne omike«* je Slomšek spomnil na edinost duhovnega in posvetnega življenja oziroma kot danes radi rečemo, povezanosti znanosti in vere. Poudaril je tudi enakopravnost jezikov in narodov pred Bogom in na Zemlji sto let pred Deklaracijo Združenih narodov o človekovih pravicah, ki te dni praznuje 70. obletnico.

Kdor bi spregledal ta večna spoznanja, izgubi smisel življenja in dela ter zapade, kot temu danes rečemo, v vrednostno krizo. Enostransko dojemanje sveta samo s pozemeljskimi interesi je vso Evropo pripeljalo do vrednostne krize, zato je prav, da ponovno spomnimo na besede: *»Zastonj se trudijo zidarji, če hiše ne zida Gospod. Zastonj bedijo čuvarji, če mesta ne čuva Gospod.«* Gospod simbolizira večni zakon resnice v besedi in pravice v dejanjih. Kdor prezre ta večni zakon, stopi v brezno.

Ob 15. srečanju želim tudi v bodoče, da Slovincem pošiljate spodbudne misli v zavesti, da je slovenski narod s svojo tisočletno kulturno, politično in duhovno tradicijo svoboden narod med enakopravnimi narodi Evrope, odgovoren za svojo usodo.

prof. dr. Ludvik Toplak,
slavnostni govornik leta 2011

Kje je novi Janez Evangelist Krek?

Lanska 100-letnica smrti Janeza Evangelista Kreka je v javnosti minila dokaj neopazno. Tudi zato, da ne bi videli sramote, kako je njemu uspelo skoraj za stoletje rešiti kmeta, danes pa ga kot samookrbnega gospodarskega subjekta praktično ni več. Imamo relativno

dobro poseljeno in lepo oskrbovano podeželje, kmetje v klasičnem smislu besede pa so vse redkejši. Gospodarski, tehnični in globalizacijski procesi so dokončali tisto, kar ni uspelo največjim sovražnikom.

Posestna struktura slovenskega kmetijstva je bila zelo neugodna, vendar bi se z inventivnostjo lahko marsičemu izognili. Tudi manjši kmet lahko z domiselno tržno nišo preživi, toda ali je to še kmet? Zemlja mu ni vir dohodka, ampak sredstvo, da pride do njega.

Časa se ne da ustaviti, treba se mu je prilagajati. Trg je najkrutejši oblastnik v dosednji zgodovini. Je hujši kot boljševiške zadruge in vsiljevana kolektivizacija posesti. Kapital je tisti, ki določa, da je kmetovo delo pogosto prisotno v manj kot 10 % cene.

Država kmeta s sklicevanjem na varstvo narave in proti zaraščenosti podeželja umetno vzdržuje s subvencijami. Je to še kmet, je socialni podpiranec, je državni delavec? Predvsem ni to več neodvisen gospodarski in politični subjekt! Sploh pa ne steber naroda, kar je bil do predvečera II. svetovne vojne. Kmetijstvo ne bo nikoli propadlo. Vprašanje pa je, ali bosta na njem gospodarila veleposest in agrarna industrija ali kmet.

Zgodovinar ne zna napovedovati prihodnosti, ve pa, kako je čudežno slovenskega kmeta na temeljih krščanske solidarnosti reševal Janez Evangelist Krek. Potrebujemo njegovega sodobnega dvojnika!

prof. dr. Stane Granda,
slavnostni govornik leta 2012

Skupaj je mogoče doseči več

Na vprašanje, kako vidim srečanje in kmetijstvo in kmetijstvo takrat, ko sem sodeloval kot slavnostni govornik (2015), in danes (2018), lahko rečem, da je vseslovensko srečanje kmetov na Ponikvi in Slomu že tedaj, pred petimi leti, postalo tradicionalno. Želim, da to tradicijo nadaljuje tudi naprej.

Tehnološki in družbeni okviri, v katerih se razvija kmetijstvo, se stalno spreminjajo, prinašajo številne možnosti in tveganja. Ali bodo prihodnji razvoj kmetijstva označevali premiki k bolj trajnostno naravnani družbi, okolju prijazna tehnologija in urejeni mednarodni okviri, ali pa deregulacija, premiki kmetijske proizvodnje zaradi podnebnih sprememb proti severu in nezadostno nadzorovan razvoj tehnologije?

Ali bo zaradi naraščajočega protekcionizma in trgovinskih vojn na svetu zavladalo občutno pomanjkanje zemlje in vode?

Posameznik ima le majhen vpliv na reševanje teh vprašanj, skupaj je mogoče doseči več. Slomškov zgled uči, da je v časih velikih sprememb pomembno spremljati spremembe in (so)delovati.

*dr. Franci Avsec,
slavnostni govornik leta 2013*

Treba je znati izkoristiti številne priložnosti

»Le iz zvestobe raste blagor«

je bilo vodilo srečanja kmetov na Ponikvi leta 2014, ko sem bila slavnostna govornica. Se je od takrat, štiri leta nazaj, kaj spremenilo?

Zdi se mi, da prav zvestoba, pripadnost rodni grudi, ki je skozi stoletja ohranjala slovenskega kmeta pokončnega, vzravnane tudi v trenutkih, ko je bilo najtežje, izgublja tisti svoj pravi pomen.

Ni za vse kriva samo globalizacija, na katero se največkrat in najlažje izgovarjamo, pač pa smo za to včasih upravičeno, nemalokrat tudi neupravičeno nezadovoljstvo, krivi sami.

Res je, da se mora država še kako zavedati, da je kmetijstvo ena izmed najpomembnejših dejavnosti, saj ni to samo panoga, ki poskrbi za pridelavo hrane. Obdelana zemljišča in urejena pokrajina so prvi pogoj za čedalje večji razvoj turizma. Temu bi morala biti pestra kulinarika, s katero se Slovenci lahko upravičeno ponašamo, ena izmed temeljev, na kateri lahko še bolj raste.

Naloga vseh nas, ki smo tako ali drugače vpeti v ta voz, pa je, da znamo izkoristiti številne priložnosti, ki se nam ponujajo, da znamo prisluhniti drug drugemu in predvsem strniti vrste za dobro vseh nas.

mag. Anka Miklavič Lipušček,
slavnostna govornica leta 2014

Slovenski kmet naj ostane zvest Bogu

Kot ena izmed pobudnikov za razglasitev blaženega Antona Martina Slomška za zavetnika slovenskih kmetov, slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva, si od vsega najbolj želim, da bi slovenski kmet ostal blizu Bogu. Tako bi bil še naprej sol in kvas, iz katerega se napaja slovenski narod. Dejstvo je, da je bil veren slovenski kmet vir največjih umov in tistih, ki so peljali naprej slovenski narod.

V svojem nagovoru leta 2015 sem med drugim povedala: »Zame največje priznanje kmetu izhaja od Sina človekovega samega. Kako je Bog sam povzdignil kmeta, vidimo po podobah, v katerih ostaja med nami fizično navzoč 'vse dni, do konca sveta'. Če parafraziram Janeza Marija Vianeja: *»Kdo prideluje kruh in vino, ki ju mašnik pri mašni daritvi spremeni v Jezusovo telo in kri?«* Odgovor je: *»Kmet pridelal ta kruh in to vino.«*

Kmeta dandanes pestijo administrativne ovire; okorela oblast, ki se je oddaljila od kmečkega dela in ne razume, kaj pomeni pridelati živež; zahteve varovanja okolja, higienskih in kakovostnih standardov so neizprosne; podnebne spremembe povečujejo negotovost, zahteven potrošnik želi imeti poceni hrano.

K zahtevnemu položaju kmeta prispevajo tudi neizprosnosti interesi kapitala, ki ne misli dolgoročno za ohranjanje virov, kamor sodi tudi trajna plodnost zemlje. Kljub vsem težavam verjamem, da slovenski kmet ostaja zvest Bogu in da je prav v njem tista moč in sila, ki bo pripomogla k spreobrnitvi slovenskega, pa tudi evropskega človeka.

dr. Marta Ciraj,
slavnostna govornica leta 2015

Vse bolj pogrešamo »dobra dela«

»Dobra dela – zlati ključ do nebes«

je bilo vodilo vseslovenskega srečanja kmetov na Ponikvi leta 2016. Ne glede na kratek čas od takrat so se v slovenskem prostoru do danes zgodile nekatere spremembe. Zakonodaja je bila spremenjena oziroma dopolnjena tako, da bo

omejila vsiljevanje nepoštenih in nedovoljenih ravnanj, kjer trgovci z veliko pogajalsko (beri kapitalsko) močjo stiskajo dobavitelje – živilsko predelovalno industrijo, še bolj pa kmete, čez vse razumne in etične meje.

Na žalost prostovoljni kodeks in druge zaveze, ki temeljijo na visoki zrelosti sogovornikov, pri nas še niso učinkoviti. Pri podjetniški kulturi v verigi preskrbe s hrano pogrešam »dobra dela«, torej zavedanja, da drug drugega rabimo in spoštujemo.

Na žalost še vedno nismo naredili resnega preskoka pri nakupu slovenske hrane v javnih prehranskih obratih, saj je delež le-te še vedno pod 40 odstotki, torej najbolj občutljivejše skupine (otroci, bolniki, starostniki) še vedno jedo predvsem poceni hrano iz globalnega okolja.

Ne glede na vse upam, da bo tudi slovenskemu kmetijstvu kmalu bolje, da bomo kmetje stopili skupaj ter s sodelovanjem in solidarnostjo postali bolj pomemben sogovornik v naši državi. Le skupaj bomo premagali tudi največje izzive. Sami si pomagajmo in Bog nam bo pomagal!

dr. Jože Podgoršek,
slavnostni govornik leta 2016

Lepo je biti kmet!

Odločitev, da sem postal duhovnik, je padla ravno tukaj, na Slomu. Misel »Če hočeš druge vneti, moraš sam goreti« še kako velja tudi zame, saj me je s svojo gorečnostjo nagovoril zgled mentorja, takratnega župnika na Ponikvi, **Mihe Hermana**.

Hkrati pa sem (p)ostal tudi kmet. Kot duhovnik v župnijah Markovci in Gornji Petrovci na Goričkem imam dve majhni župniji, zato imam kar nekaj časa. Skupaj s svojimi farani obdelujem več kot 100 hektarjev njiv in travnikov. In pravim, da je lepo biti kmet! Kdo skrbi za to lepo podobo pokrajine? To delajo samo kmetje. Zato je ponosno biti kmet. To je čast! Biti v tistem ožjem stvarstvu, ki ga je Bog ustvaril od začetka. Nam je dal zemljo, da jo obdelujemo.

Druge posvetne skrbi so nam sicer pokvarile tisti pristni odnos in nam povzročile, da nam je zraslo v duši in v srcih nekaj, kar nam ne bi smelo zrasti ... Vendar je že Slomšek s pesmijo *En hribček bom kupil* dal jasen znak, kako naj gledamo na kmečko delo. Saj po pošteno opravljenem delu sledi tudi čas za zadovoljstvo.

In še misel mladim. A ni najbolj prijetno prav kmečko okolje za mlade družine? Ne bojte se življenja na kmetiji. Res je težko, je pa tudi lepo!

Dejan Horvat,
slavnostni govornik leta 2017

15. srečanje kmetov na Ponikvi in Slomu

**Iniciativni odbor za proglasitev
blaženega Antona Martina Slomška za
zavetnika kmetov, slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva**
Gmajnica 93
1218 Komenda

Datum: 3. avgust, 2004

Škofijski ordinariat Maribor
dr. Franc Kramberger, škof
Slomškov trg 19
2000 Maribor

**Zadeva: Predlog za razglasitev blaženega Antona Martina Slomška za zavetnika kmetov,
slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva**

Vaša Ekscelenca, spoštovani gospod škof, dr. Franc Kramberger!

Spodaj podpisani predlagamo, da bi se *blaženega Antona Martina Slomška* razglasilo za zavetnika kmetov, slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva. Razglasitev bi naj bila na prvo zahvalno nedeljo potem, ko bi bil postopek končan.

Vas, spoštovani gospod Kramberger, kot enega najboljših poznavalcev ter kot škofa ordinarija, naslednika Antona Martina Slomška, vse slovenske škofo, duhovnike, redovnike in redovnice, ter vse ljudi dobre volje pa prosimo, da se o tem začnemo pogovarjati s prijatelji in se ob večerni molitvi z mislijo spomnimo te želje, da bi se kar najbolje pripravili na slovesni trenutek razglasitve *blaženega Antona Martina Slomška* - za našega zavetnika.

Obrazložitev:

Prvi sin dobre slovenske kmečke matere in pokončnega kmečkega očeta, ki je doživel čast altarja, svetniški kandidat blaženi Anton Martin Slomšek naj postane zavetnik slovenskih kmetov, slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva v dobrem in slabem, v sreči in nesreči in prosi pred božjim prestolom Njegovega blagoslova za srečo našega življenja na duši in telesu.

Z razglasitvijo blaženega Antona Martina Slomška za njegovega zavetnika bi slovenski kmet dobil zaščitnika, na katerega bi se obračal v težkih trenutkih, ki jih ni malo in jih bo v prihodnje verjetno še več, da bi mu dajal moč in jasno misel za njihovo premagovanje. Slovensko kmetijsko slovstvo bi s Slomškovo zaščito in priprošnjo dobilo trdnega zavetnika, ki bi mu kazal pravo smer, da bi bilo sposobno pravilno svetovati in tako pomagati slovenskemu kmetu. Vse to bi pripomoglo k ohranitvi slovenskega kmeta in kmetijstva, kar bi prispevalo k nadaljevanju in krepitvi narodove samobitnosti. Tako bi najbolje izpolnjevali Slomškovo misel: »Sveta vera bodi nam luč, materin jezik pa ključ do zveličavne narodove omike!«

Blaženi Anton Martin Slomšek je kot kmečki sin, ki se je rodil v trdni kmečki družini samo nekaj dni prej (26. novembra 1800) kot največji slovenski pesnik dr. France Prešeren, tisti veliki Slovenec, ki je najbolje razumel slovenskega kmeta, saj je svojo mladost preživel na kmečkem posestvu na Slomu v vasi Uniše, župnija Ponikva in tudi kasneje veliko svoje ustvarjalne energije namenjal kmečkemu človeku, prav tako pa tudi od tam črpal ideje za svoje plemenito delo.

Že kot otrok je občutil izgubo drage osebe - smrt matere. Kot nadarjen otrok se je rad udeleževal pobožnosti v svoji župniji. Odločil se je za poklic, ki mu je bil dan že v zibko ob

Že v malem zrnu vse bogastvo je

rojstvu. Postal je zelo dober pastir in voditelj njemu zaupanih »ovčice«. Kot duhovnik in narodni voditelj je bil vedno blizu preprostim ljudem med katerimi se je vedno najbolje počutil. Te ljudi je želel z znanjem oteti neznanja in jih je po možnosti, ki so mu bile dane, želel naučiti abecedo znanja in znanosti življenja. Anton Martin Slomšek je zato velikan duha in srca, ki bo kot zavetnik kmetijskega slovstva v duhu pomagal, da bo slovensko kmetijsko slovstvo svetla luč vedenja in znanja, ki ga slovenski kmet nujno potrebuje za svoj nadaljnji obstoj.

Videl je propad tako trdne kmetije kot je bila domačija na kateri se je rodil, šla je na boben in tako mu je bil spomin na dom kot grenek spomin. Kljub tej hudi izkušnji ni nikoli obupal in je bodril slovenskega kmeta in verjel, da je slovenstvo obstalo samo zaradi klenih in poštenih ljudi na deželi, saj so bila mesta v veliki meri tuja. Tega se je zavedal tudi takrat ko je iz Št. Andraža na Koroškem preselil sedež lavantinske škofije v Maribor – mesto ob Dravi in tako rešil našo Štajersko pred potujčevanjem. Zato je Anton Martin Slomšek tisti veliki sin slovenske matere, ki bo kot zavetnik kazal pot slovenskemu kmetu, ga spodbujal tudi v najbolj črnih trenutkih in ga navdajal z optimizmom in upanjem na boljše, na zmago svetlobe nad temo.

Kako veliko in močno je bilo njegovo delo in poslanstvo za naš narod, smo občutili že leta 2000 – ob svetoletni pobožnosti za slovenske kmete med dobrimi ljudmi kmečkega stanu v Petrovčah.

Dnevi, ki prihajajo pa v določenem smislu zopet pišejo senco na slovensko podeželje, saj smo vstopili v veliko družino Evropskih narodov; slovenski kmečki človek je v zgodovini prenesel marsikaj, sedaj pa mu preti nevarnost, da poklekne pred težo bremena, ki se mu nalaga in tu je lepo in prav, da se obrnemo na njega, ki je vse to skusil in modro premagal, ter je dosegel čast oltarja in ga prosimo kot zavetnika in priprošnjaka.

Vedno naj nas spremlja njegova pobožna želja pomagati človeku v dobrem in slabem!

Iniciativni odbor za proglasitev blaženega Antona Martina Slomška za zavetnika kmetov, slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva:

- Jožef Romšak, Podjelše 5, 1241 Kamnik¹
- dr. Marta Ciraj, univ. dipl. in. agr., Gmajnica 93, 1218 Komenda²
- mag. Andrej Golob, univ. dipl. inž. agr., Stari trg 278, 2380 Slovenj Gradec².

¹Kmet, podpredsednik Združenja govedorejcev, predsednik Društva za ohranitev cikastega goveda v Sloveniji, predsednik Društva absolventov kmetijske gospodinjke šole Šentjur, član ožjega kolegija Govedorejske službe Slovenije, podpredsednik Območne izpostave Kmetijsko gozdarske zbornice Republike Slovenije za območje Ljubljane, član sveta Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije

²Kmetijska svetovalka v obdobju 1982-1993, glavna inšpektorica za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo v letih 1993-1996, pobudnica ustanovitve Društva slovenskih kmetijskih svetovalcev, občinska svetnica v Občini Komenda od 1998, sekretarka v Ministrstvu za zdravje RS.

³Višji predavatelj na Biotehniški fakulteti v Ljubljani do leta 1994, glavni in odgovorni urednik strokovne kmetijske revije Kmetovalec od leta 1993 dalje, kmet.

*Pobuda za razglasitev blaženega A. M. Slomška
za zavetnika kmetov, slovenskega kmetijstva in
kmetijskega slovstva.*

15. srečanje kmetov na Ponikvi in Slomu

ŠKOFIJSKI ORDINARIAT

Slomškov trg 19, 2000 Maribor, Slovenija, tel.: 062/22 90 401, fax: 062/ 223 092, e-pošta: ordinariat@mb.ric.si

Datum: 21. 08. 2004

Številka: 709

Vaš znak:

**INICIATIVNI ODBOR
ZA RAZGLASITEV BLAŽENEGA ANTONA MARTINA SLOMŠKA
ZA ZAVETNIKA KMETOV, SLOVENSKEGA KMETIJSTVA
IN KMETIJSKEGA SLOVSTVA
Gmajnica 93**

1218 Komenda

Spoštovani!

Z veseljem smo 9. avgusta 2004 prejeli Vašo pobudo, da se blaženi škof Anton Martin Slomšek razglasi za zavetnika slovenskih kmetov, slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva. Vašo vlogo smo obravnavali na konzistorialni seji in sklenili, da predlog sprejmemo in letos na Zahvalno nedeljo blaženega Antona Martina Slomška slovesno razglasimo za zavetnika kmetov, slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva.

Razglasitev bi naj bila na vseslovenskem shodu kmetov. Najprimernejši kraj bi gotovo bil prostor pred Slomškovo rojstno hišo na Ponikvi. Ker pa je letos zahvalna nedelja 7. novembra, je lahko že precej hladno; v slučaju slabega vremena bi bilo potrebno imeti še alternativno rešitev.

Čimprej se dogovorite, ali bo razglasitev na Ponikvi ali v kateri drugi župniji, ki je povezana s Slomškovim življenjem in delom.

Hvaležni smo, da na prihodnost slovenskega kmeta gledate z lučjo vere, ki jo je našim prednikom z izredno ljubeznijo utrjeval in poživiljal blaženi Anton Martin Slomšek. Njegova podoba naj sveti prihodnjim rodovom slovenskih kmetov kot zvezda vodnica pri njihovem poslanstvu!

Pozdrav v Gospodu!

škof

S tem pismom je mariborski škof dr. Franc Kramberger odobril pobudo za razglasitev A. M. Slomška za zavetnika kmetov, slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva.

Že v malem zrnu vse bogastvo je

Prinašanje darov

Od leta 2012 sodelujejo tudi predstavniki evangelizacijske cerkve, prvi je bil škof mag. Geza Erniša.

Vloga in pomen Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) je bila ustanovljena leta 2000. Po dobrih 15 letih delovanja je nesporno, da kmetijstvo potrebuje močno in reprezentativno stanovsko organizacijo.

Ob vseh razpravah o zbornični organiziranosti tudi tisti, ki imajo do zbornice pomisleke, priznavajo, da kmetijstvo ni le pridelava hrane. Kmetijstvo zagotavlja prehransko varnost, ima vlogo pri ohranjanju poseljenosti slovenskega podeželja, zagotavlja socialno ravnovesje ter vzdržuje in ohranja kulturno krajino, tradicionalne značilnosti, etnografske posebnosti ter nenazadnje narodovo identiteto.

Zbornica, ki jo vodijo voljeni člani v sodelovanju s strokovnimi službami, se je oblikovala v nenadomestljiv člen kmetijstva. Odgovorno izvaja javne službe in javna pooblastila na področju kmetijstva, gozdarstva in ribištva. S tesnim sodelovanjem ter povezovanjem med člani in strokovnimi službami je gonilo razvoja slovenskega podeželja in bo to tudi v prihodnje.

Srečanje leta 2009.

Leta 2016 je pri maši in na akademiji pel Cerkveni otroški zbor Zvonček iz Ilirske Bistrice.

Brošuro ob 15. srečanju kmetov na Ponikvi in Slomu je izdala Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

Zbral in uredil: Marjan Papež

Jezikovni pregled: Robert Peklaj

Fotografije: Jerneja Golob, Žare Modlic, Barbara Remec, arhiv Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije

Fotografija na naslovnici: Slika blaženega Antona Martina Slomška v župnijski cerkvi župnije Črešnjice pri Frankolovem, od koder je bila doma Slomškova mati Marija, rojena Zorko. Foto: Jerneja Golob.

Oblikovanje in prelom: Andrej Lombar

Naklada: 1.500 izvodov

Tisk: Tiskarna Januš d.o.o.

Pri organizaciji srečanja sodelujejo:

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Občina Šentjur, Župnija Ponikva, Prostovoljno gasilsko društvo Ponikva, Šolski center Šentjur, Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje, KGZS - Zavod Celje, Kmetijska založba, d. o. o., Društvo vinogradnikov Šentjur, Društva kmečkih žena z območja KGZS – Zavoda Celje, Slom, d. o. o., Meja, d. o. o., Zadržna zveza Slovenije, Deželna banka Slovenije, Kapitalska zadruga in številni neimenovani prostovoljci.

Vsem Bog povrni!